

ATATÜRK'Ü ANLAMAK

Prof. Özdemir NUTKU

Gerçek devrimci, kendi tarihinden, çoğu kez de insanlık tarihinden olarak özümlediği devrimci kavramları sürekli biriktirir. Mustafa Kemal'in gençlik yıllarında ilk biriktirdiği kavram -soyut da olsa- devrim kavramıdır. Genç Kemal'in oluşan kişiliğiyle, yaşadığı toplumda bir şeylerin değişmesi gerektiğini anlaması bir rastlantı değildir. Onun devrim birikiminde Tanzimat, Birinci ve İkinci Meşrutiyet vardır. Ancak onun devrimciliği Tanzimat'taki ve her iki Meşrutiyet'teki reformcu anlayıştan çok daha başka ve ileridedir. Yıllar sonra, Türk ulusunun Bağımsızlık Savaşı'nı yönetirken 13 Ocak 1921'de Mustafa Kemal, Meclis kürsüsünden şöyle kükrüyordu:

"Efendiler, Namık Kemal demiştir ki: 'Vatanın bağına düşman dayadı hançerini; / Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini?'

İşte bu kürsüden, bu Meclisi Âlinin reisi sıfatıyla, heyeti âliyenizi teşkil eden bütün azanın her biri namına ve bütün millet namına diyorum ki: Vatanın bağına düşman dayasın hançerini / Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini!"

Mustafa Kemal, "dayadı" sözcüğünü "dayasın"a, "yok mudur?" sorusunu "bulunur!" ünlemine çevirerek, şiirde izlediğimiz dünyaya küskün ve karamsar havayı, yepyeni bir umutla ışıklandırmıştır. Onun sözcükleri değiştirmesiyle kaygı ve soru biçimi ortadan kaldırılmış, güven, kesinlik ve umut getirilmiştir. Bu sözlerle onun ileriye bakan devrimci niteliğini ve savaşma gücünü açıkça görürüz.

Kendi döneminden önceki özgürlük hareketlerini inceleyen Mustafa Kemal, taklidi ve aktarmacılığı getiren Tanzimat tavrına karşıdır; çünkü ona göre Tanzimat, ülkeyi "tanzim" ederken dış etkenlerle işe girişmiş, amacı batılı ülkelere şirin görünmek olduğu için gerçek bir yerli devrim olamamıştır. Birinci Meşrutiyet, onun ardından gelen baskılı Abdülhamit yönetimi, Mustafa Kemal için yeni bir birikim olmuştur. 1908'deki İkinci Meşrutiyet özgürlükçülerinin yüreklerindeki ateşi tutuşturan 1876 Anayasası'ndaki özgürlük kıvılcımıdır. Ancak bu kıvılcım da yalnızca aydınları uyandırmıştır. Oysa Mustafa Kemal'e göre o kıvılcım, bir kez halkın karanlıkta bırakılmış ormanına atılsa, ortalık aydınlanacak ve özgürlük tabana yayılacaktır. Bunun için o, İkinci Meşrutiyet özgürlüğünün de geçici olduğunu görmüştür.

Mustafa Kemal'in devrim birikimi içinde özgürlük kavramının yanı sıra, onu, ilerideki köktenci eylemine hazırlayan bir başka birikim vardır: Uygarlık düzeyinde yer almak. Ancak Mustafa Kemal'in Türk halkının ulusal çıkarları için gizliden gizliye biriktirdiği en yüce kavram "bağımsızlık"tır. Bağımsızlık kavramı, Tanzimat fermanında ve iki meşrutiyette de yer almamaktadır.

Mustafa Kemal, bu kavramı 1918 yılının sonlarında ulusal acının tohumlarıyla yeşertmiştir. Türk halkının bağı yanık toprağından, boynu bükük ekinlerinden büyümüştür bu kavramı. Bağımsızlık onda, ölüm

